

□ اقتصاد و جهان پیچیده

کشور های مختلف جهان و دولت هایشان ← روابط اقتصادی پیچیده با یکدیگر ← حضور در روابط جهانی با نگرانی در مورد منافع ملی .

ابعضی از کشور ها :

- ۱- خواهان پیشرفت دیگر کشور ها نیستند .
- ۲- دوست دارند خودشان تنها کشور قدرتمند در جهان باشند .
- ۳- کشور های دیگر باید در مقابل خواسته هایشان تسلیم شوند یا از شرافت و استقلال خود دفاع کنند .

نکته : نگه داشتن استقلال ملی و دینی بدون هزینه نیست (انواع تحریم های اقتصادی و بیشتر شدن دشمنی ها .)

□ مسیر تاریخی اقتصاد ایران

(۱) وضعیت اقتصاد در دوران باستان :

جایگاه ویژه اقتصاد ایران در دوران باستان ۸ دلیل ←

- ۱- وسعت و پهناوری جغرافیایی
- ۲- برخورداری از منابع طبیعی
- ۳- قرار گرفتن در چهار راه بین المللی (آسیا ، آفریقا، اروپا)
- ۴- وجود سلسله ها و حکومت های بزرگ
- ۵- لشکرکشی و جنگ ها
- ۶- پهناور بودن مرزهای ایران
- ۷- جاده ابریشم
- ۸- تجارت با چین و امپراتوری روم .

۲) وضعیت اقتصاد در هفت قرن شکوفایی تمدن اسلامی :

۱- جلوه هایی از پیشرفت اقتصادی .

۲- تامین مالی مراکز .

۳- عمران و آبادانی.

۴- تجهیز زیرساخت ها و موقوفات .

نکته : قرار گرفتن احکام اقتصادی اسلام ← پایه قواعد و مقررات اقتصادی های موفق ← آسیای میانه ، آسیای غربی و جنوب غربی ، شمال آفریقا و جنوب اروپا.

۳) وضعیت اقتصاد در دوران صفویه :

– نیمه ی اول حکومت صفویه ← یکپارچگی سیاسی ، شکل گرفتن اقتصاد یکپارچه و مستقل و هماهنگ با سایر لایه های دینی ، اجتماعی و فرهنگی کشور.

– اواسط حکومت صفویه ← درک رونق و آبادانی اقتصاد از زیربناها ، مدارس علمی و مساجد باقی مانده.

– دوره پایانی حکومت صفویه ← رو به ضعف رفتن اقتصاد ، تصور نادرست حاکمان از موقعیت جهان و وظایف خود = انتخاب روش نادرست و آغاز نکردن نوسازی و پیشرفت.

وضعیت کشور های اروپایی همزمان با دوره صفویه در ایران :

- تغییر و تحول سریع و شکل گیری قدرت های بزرگ در اروپا .
- تجهیز ناوگان های دولت های مختلف .
- رقابت و درگیری نظامی .
- تجارت با یگدیگر .
- استعمار کشورهای دیگر .

خلاصه درس دهم : مقاوم سازی اقتصاد

- سریع تر شدن جریان پیشرفت ← به دلیل رقابت و استعمار دیگر کشور ها .
- اقدام به نوسازی سریع صنایع و تولیدات با (۱) ثروت اندوزی و چنگ انداختن بر دارای های سایر ملت ها ، (۲) رقابت با یکدیگر .

- (۴) وضعیت اقتصاد در دوران قاجار : از دست دادن فرصت برای جبران کاستی ها .
- صرف تلاش حاکمان برای :
- ✓ تحکیم پایه های حکومت خود .
 - ✓ افزودن بر خزانه از طریق دسترنج مردم .
 - ✓ امتیاز دادن به وابستگان و خادما .
 - ✓ تامین هزینه های اضافی دربار .
 - ✓ سفرهای خارجی و تجملات .

هشت آسیبی که به اقتصاد وارد شد :

- ۱- از دست دادن بخش های مهم سرزمین و صنایع .
- ۲- هزینه های شکست در جنگ .
- ۳- عهدنامه های ننگین و مبالغ زیاد آن ها .
- ۴- توجه نکردن به سرمایه انسانی و اجتماعی .
- ۵- سیاست های رکودی و انقباضی .
- ۶- نبود برنامه ریزی و قانون گذاری اقتصادی .
- ۷- امتیاز دادن به شرکت ها و کشور های استعماری .
- ۸- تاسیس بانک های روسی و انگلیسی و ورود کالاهای خارجی .

اثربخش نبودن اقدامات مذهبی مثل :

- تاسیس دارالفنون و برقرار کردن نظم مالی توسط امیرکبیر .
- تاسیس شرکت های اسلامی و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهانی .
- تحریم تنباکو و لغو قرارداد رژی و بیانیه هایی در حمایت از تولیدات ملی .

نکته : نویسنده کتاب **تاریخ اقتصادی ایران (عیسوی) :** از مشخصات این دوره (قاجار) ضعف نیروهای نظامی ، ناکارآمدی تشکیلات اداری ، فرسودگی نظام مالی و افول نهاد های تربیتی و آموزشی ، است.

۵) اقتصاد در دوران پهلوی :

- جدا شدن ایران از ابعاد هویتی ، فرهنگی ، اجتماعی ، تاریخی و دینی .
 - پا برجا بودن ضعف های ساختاری اقتصاد ایران ، حتی با ایجاد زمینه ای قانونی و زیرساخت های مواصلاتی مثل راه آهن ، گسترش مدارس ، بهبود نسبی بهداشت .
 - اضافه شدن :
 - تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت های خصوصی و عمومی .
 - واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان .
 - اجرای برنامه هایی موسوم به انقلاب سفید (آخرین ضربه به کشاورزی).
 - تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشور های صنعتی .
 - غفلت از اقتصاد مردمی ، به مشکلات اقتصاد ایران .
 - حضور گسترده ی دولت در عرصه ی اقتصاد ، نوسازی سازمان و تشکیلات.
 - پدید آمدن روش جدیدی در مالیات گرفتن و بودجه بندی کشور .
 - بهبود یافتن شاخص های اقتصادی ، اجتماعی ، انسانی .
 - نتیجه افزایش درآمد های نفتی ← افزایش قدرت اقتصادی دولت .
 - صرف کردن بخشی از درآمد های نفتی ← برای ساخت و ساز .
 - ساخت کارخانه های بزرگ و زیر ساخت ها در این دوران .
- **نکته :** قرار گرفتن ساختار های اساسی اقتصاد کشور زیر سلطه و برنامه ریزی بیگانگان .

۵) اقتصاد در دوران انقلاب اسلامی :

- ☐ پی بردن مردم به توانمندی های خود با پیروزی انقلاب .
- ☐ در بخش اقتصادی قانون اساسی تاکید بر آموزه هایی مثل :
- اقتصاد مردمی .

- نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی .

- حقوق اقتصادی شهروندان .

- عدالت اقتصادی.

- ☐ دستیابی به اهداف اقتصادی و سیاسی ← غلبه بر ضعف ها و بیماری های ساختاری اقتصاد ایران.

اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی :

- ضروری بودن مقاوم سازی اقتصاد ← برای عبور از مشکلات اقتصادی و فشار ها و تکان های خارجی .
- تاکید اقتصاد دان ها بر مقاوم سازی اقتصاد با اصطلاحاتی مثل : ((ثبات اقتصادی)) ، ((استحکام اقتصادی)) ، ((تاب آوری اقتصادی)) ، ((پایداری)) .

مقاوم سازی اقتصاد : مستقل بودن مجموع نیروهای مولد ، شرکت ها ، موسسات

تولیدی و خدماتی یک کشور در زمان وجود بحران ها .

تامین نیاز های حیاتی و وابسته نبودن به بیگانه ها .

اقتصاد مقاوم : محصول خودباوری ، تلاش و مجاهدت همه جانبه ی مردمان سخت

کوش که حاضر به زندگی در زیر سایه بیگانه ها نیستند.

برخوردار بودن ایرانی های مسلمان از چنین قدرتی .

اقتصاد مقاومتی : اقتصادی پیشرفته ، مردمی و دانش بنیان ← که در برابر تهدیدات خارجی و داخلی ، آسیب ناپذیر است.

خلاصه درس دهم : مقاوم سازی اقتصاد

رفع نیاز ها و شکلات اقتصادی با ← اتکا به قابلیت ها و ظرفیت های داخلی و استفاده از فرصت های بیرونی .
به زانو در نیامدن با وجو تحریم ها و تهدیدات دشمن .

استقلال اقتصادی : وابسته نبودن اقتصاد ملی به بیگانه .

نکته : استقلال اقتصادی به معنای قطع ارتباط با کشور های دیگر **نیست** .
هر کشوری برای پیشرفت به تعامل مقتدرانه و از روی تدبیر با کشور ها نیاز دارد.

